

ПОХОВАННЯ З РЕЧАМИ "АНТСЬКОГО ТИПУ" БІЛЯ С.МОХНАЧ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛ.

Пеньківську культуру переважна частина дослідників вважає виключно слов'янською. Важливим показником слов'янської належності культури, на думку дослідників, є обряд кремації, який вважається ознакою землеробського населення на протязі тривалого часу. Цьому ствердженню для пам'яток лісостепу та його південного кордону важко заперечити. Але відсутність у похованнях за обрядом кремації речей, що складають атрибутивний комплекс пеньківської культури (пальчаті фібули, скроневі кільця, умбоноподібні підвіски та інше), до цього часу не знайшли аргументованого пояснення. Відомі пеньківські кремації характеризуються загальною бідністю поховального інвентаря, так само як і хронологічно відповідні їм пам'ятки пражського та колочинського типів. Проте в похованнях за обрядом інгумації на кордоні Лісостепу та Степу, та й не тільки там (Крим) речі пеньківського кола зустрічаються все частіше.

До числа таких пам'яток відноситься зруйноване поховання біля с.Мохнач (Зміївський р-н Харківської обл.). Небіжниця (жінка 25-30 років) була похована у витягнутому положенні на спині головою на південний захід у ґрунтовій ямі з підбоем. Поховання супроводжувалося різноманітним інвентарем: горщик пеньківського типу, залишки бронзових накосників, шість скроневих кілець, залишки трьох дротяних гривень, дві пальчаті фібули, одна широкопластинчата підв'язна фібула, нагрудний ланцюг, шість конічних дзвіночків, п'ять трапецеподібних підвісок, дві великі морські мушлі, трубочки-пронизки, три бляшки-гудзика, два масивні браслети з дуже потовщеними кінцями, перстень зі спіралеподібним щитком, 115 намистин з бурштину, 27 скляних намистин, бісер, елементи поясної гарнітури.

Більша частина поховального інвентаря знаходить повні аналогії у скарбах першої групи "старожитностей

антів" (Щеглова О.А., 1990), що дозволяє датувати поховання у рамках VII ст. н.е. Поховальна споруда - ґрунтова яма з підбоям - знаходить свої корені у сарматоаланському середовищі. На участь сарматського елемента у формуванні пеньківської культури вказували І.П.Русанова, В.В.Седов, М.І.Артамонов. Подібний процес був можливий у зонах найжвавіших контактів лісостепоного населення з степовим, особливо в тих районах, де присутність сармато-аланського населення в допеньківський час не викликає сумніву (лівобережний Лісостеп, Середнє Подніпров'я).

Вбрання небіжницьі включає елементи західноєвропейського, готського, фінно-угорського, сарматського костюму, та репрезентує моду, що склалася у соціальній верхівці "антського" суспільства, яка була інтернаціональною за своєю основою. Представником цієї верхівки була жінка, поховання якої знайдено біля с.Мохнач, а належність її до сармато-аланського етносу є черговим підтвердженням поліетнічності пеньківської культури, в крайньому разі, в межах дніпро-донецького межиріччя.

Бабенко Л.І. (Харків)

КІНЬ У ПОХОВАЛЬНОМУ ОБРЯДІ ПЛЕМЕН СІВЕРСЬКОДОНЕЦЬКОГО РЕГІОНУ У СКІФСЬКИЙ ЧАС

Однією з характерних рис поховального обряду населення сіверськодонецького регіону у скіфський час за думкою ряду дослідників була відсутність у могилах як поховань загнuzдалиних коней, так і предметів кінського спорядження (Шрамко Б.А., 1962; Ліберов Н.Д., 1962; Щегленко А.В., 1983). Дане ствердження не витримало перевірки часом. Польові дослідження останніх десятиріч виявили ряд подібних поховань V-VI ст. до н.е., серед яких попередньо можна виділити наступні типи:

а) поховання загнuzданного коня (К.2, с.Мала Рогозянка) Буйнов Ю.В. 1990)) чи його частини з деяким